

ΔΙΒΛΙΟ

Περί αμφιφυλίας

Luc Brisson
«Το αμφίβολο φύλο.
Ανδρογυνία
και ερμαφροδιτισμός
στην ελληνορωμαϊκή
αρχαιότητα»
Μετάφραση:
Νάσος Κυριαζόπουλος
Μορφωτικό Ίδρυμα
Εθνικής Τραπέζης
Αθήνα, 2003

Από τις παραμυθικές αγριότητες και το βιβλίο της Α. Αγγελόπουλου για τις αλιθότητες ελληνόγλωσσες παραλλαγές των παραμυθιών, που παρουσιάζουμε την Κυριακή των Βαΐων, ερχόμαστε πασχαλιάτικα στους κανθαλικούς μύθους, με αφορμή την συναγωγή μελετών του Δ. Μπρισσόν. Το θέμα του φύλου στην ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα αποτελεί τα τελευταία χρόνια προσφιλές αντικείμενο έρευνας. Ενδιαφέρον που ίσως και να πηγάζει από την ανησυχία των σημερινών κοινωνιών για τους ρόλους των δύο φύλων, πιστεύοντας πως οι ελληνικές ιδέες για τη φυλετική διάκριση των πολιτών θα φωτίσουν σύγχρονα διλήμματα. Όπως ακριβώς, μέσα από τις αιμομικτικές και αλληλοφαγικές πρακτικές των παραμυθιών, ερευνώντας οι διαχρονικές δομές του ανθρώπινου ψυχισμού. Το "αμφίβολο φύλο" εμφανίζεται και ως επίφοβο φύλο, καθώς, επί των ημερών μας, δείχνει να εξαπλώνεται, χωρίς να αποκλείεται, αυτό το αρχέγονο και δεσπόζον στη μυθολογία φύλο να ξαναγίνει κάποτε το επικρατέστερο. Και μάλιστα, όχι πλέον στείρο αλλά αυτάρκες και χάριν των προόδων της βιοτεχνολογίας και της γενετικής, ικανό προς πολλαπλασιασμό.

Με την αρχική της, κυριολεκτική σημασία, η αμφιφυλία δήλωνε την κατοχή ταυτοχρόνου ή εκ περιτροπής και των δύο φύλων, φαινόμενο σπάνιο, το οποίο, ωστόσο, κυριαρχεί στους μύθους. Στην αρχαιότητα, ένα όν με δύο φύλα δεν θεωρείτο απλώς τέρας αλλά και δυσαίονο σιμάδι, με το οποίο οι θεοί έδειχναν στους ανθρώπους την οργή τους και την πρόθεσή τους να καταστρέψουν το ανθρώπινο γένος. Γι' αυτό και τα αμφίφυλα όντα αρχικά εξοντώνονταν, ενώ, αργότερα, όταν οι δεισιδαίμονες αντιλήψεις άρχισαν να υποχωρούν, θεωρήθηκαν αξιοθέατα όπως οι νάνοι. Έτσι κι αλλιώς, άτομα περιθωριακά, που χλευάζονταν, γι' αυτό και οι όροι ανδρόγυνος, γύναιος και ερμαφρόδιτος ήταν υβριστι-

κοί και χρησιμοποιούνταν για τους άνδρες ή και τις γυναίκες, που αρνούνταν ή και αδυνατούσαν να εκπληρώσουν τους παραδοσιακούς ρόλους τους στην κοινωνία: πολεμιστές οι μεν και μητέρες οι δε. Με αυτήν την απαξιωτική σημασία του αμφίφυλου ως θηλυπρεπούς και παθητικού, συναπαντιέται, σε εκείνες τις αρχαίες κοινωνίες, η αμφιφυλία με την ομοφυλοφιλία ή μάλλον, με ορισμένες περιπτώσεις ομοφυλοφιλίας, μια και ο ομοφυλόφιλος, γενικώς, έχαριζε εκτίμησες. Μόνο ο παθητικός ενήλικας ομοφυλόφιλος καταδικαζόταν, όπως απορριπτόταν και η γυναίκα που συμπεριφερόταν σαν άνδρας.

Το βιβλίο του Μπρισσόν συναρπάζει και χάρις στους θαυμάσιους μύθους που παραθέτει, όπως τους διασώζον οι αρχαίοι συγγραφείς. Κατ' αρχήν, για να δείξει τη στάση των Αρχαίων απέναντι στα αμφίφυλα όντα, τα θεωρούμενα τέρατα, αναφέρει την ιστορία του Πολύκριτου, όπως την αφηγείται ο Φλέγων από τις Τράλλεις, συγκαταρκής του αυτοκράτορα Αδριανού, και την συνοψίζει ο νεοπλατωνικός φιλόσοφος Πρόκλος, στο υπόμνημά του στην «Πολιτεία» του Πλάτωνα:

Αρχηγός των Αιτωλών ο

Πολύκριτος, παντρεύτηκε Λοκρή και πέθανε νωρίς, αφού κοιμήθηκε μέλις τρεις νύχτες με την γυναίκα του. Από την ένωση τους γεννήθηκε ένα παιδί, που έφερε και τα δύο γεννητικά όργανα. Όταν όμως, κατά τα ειωθότα, οι Αιτωλοί θέλησαν να το κάψουν μαζί με την μητέρα του, εμφανίστηκε το φάντασμα του Πολύκριτου και το διεκδίκησε, απειλώντας τον λαό του πως, αν δεν υπακούσουν, θα τους έρθει μεγάλο κακό. Αυτοί επέμειναν και τότε εκείνος άρπαξε το παιδί, και όπως συμβαίνει κάποτε στα παραμύθια, το κομμάτισε και το έφαγε. Έμεινε μόνο το κεφάλι του παιδιού, το οποίο και χρησιμοποιήθηκε για τις μελλούμενες συμφορές. Και πράγματι, την επόμενη χρονιά, ξέσπασε πόλεμος των Αιτωλών με τους Λακωνάδες.

Μια άλλη ιστορία από την συλλογή «Περί θαυμασίων» του Φλέγονα θέλει τον στρατηγό Πόπλιου, μετά την μάχη των Θερμοπυλών του 191 π.Χ., να τον καταβροχθίζει ένας κοκκινότριχης λύκος. Ολόκληρον, και πάλι εκτός από το κεφάλι του, που απέμεινε για να δώσει τον χρησμό, όπως εκείνο το πρώτο μυθικό κεφάλι του Ορφέα. Μέσα από ένα πλήθος μύθων συντάσσεται ο μακρύς κατάλογος των ανδρόγυνων όντων και οι τρόποι διανάτησής τους, κυρίως διανιγμού. Μέχρι τον Διόδωρο τον Σικελιώτη, που, με τις ιστορίες του, προσπάθησε να καταπολεμήσει τις δεισιδαίμονες, δείχνοντας πως τα αμφίφυλα όντα ήταν σφάλματα της φύσης, που επιδέχονταν διάρθωση, έστει και με την πρωτόγονη χειρουργική της εποχής.

Ποιητευτικότερος παραμένει ο γνωστός μύθος του Ερμαφρόδιτου, όπως τον αφηγείται ο Οβίδιος στις «Μεταμορφώσεις» του. Ο Μπρισσόν αναζητά τον Ερμαφρόδιτο και την νύμφη Σαλμακίδα, που ενώθηκε μαζί του, στην αρχαία γραμματεία πριν τον Οβίδιο, εντοπίζοντας ίχνη του στην Κύπρο, όπου συγχέεται με την γενειοφόρο Αφροδίτη, που αποκαλούνταν και Αφροδίτο. Από την εκδήλυσή του Ερμαφρόδιτου, που ο Οβίδιος αποδίδει στα νερά της πηγής Σαλμακίδα, φτάνουμε στην ανδρική ομοφυλοφιλία και την εκτίμησή που έχαριε στην Αρχαία Ελλάδα, σε αντίθεση με την γυναικεία, που γνώριζε την χλεύη, με μοναδική εξαίρεση την Σαπερώ και την τεχνική της, του "λεσβιάζειν".

Σε ένα επόμενο κεφάλαιο του

Συνέχεια στη σελίδα 24

Στάσεις

«Τετράδια Ευθύνης»
Τόμος 40
Νοέμβριος 2003

Αισίως, τα Τετράδια «Ευθύνης» και ως "πινακothήκη των μεγάλων μορφών του Νεοελληνισμού" συμπλήρωσαν σαράντα τόμους μεγάλου σχήματος και σταθερής τυπογραφικής φροντίδας. Μετρούμε 14 αφιερώματα σε ποιητές και 12 σε πελογράφους, στα οποία προστίθενται οι τόμοι για πολιτικούς άνδρες και σταχιστές, για τον Δομήνικο Θεοδοκόπουλο, τον Χατζηκυριακό Γρίκα, το θεατρικό δίδυμο Παζνίου - Μιωντή και έναν κριτικό, τον Αμίλιο Χουρμούζη. Από τον πρώτο τόμο, "αμή στον Τ. Κ. Παπατσώνη", φθάνουμε στον 40ο, αφιερωμένο στους "βίους παράλληλους - έργα παράλληλα" των Οδυσσέα Ελύτη και Γιάννη Ρίτσου, με συνεργάτες την σταθερή ομάδα των τελευταίων τόμων, το σύνολο, 24. Συνεργάτες και του περιοδικού «Ευθύνη», αλλά και των περιοδικών, «Νέα Πορεία» και «Πάροδος».

Το δεύτερο διπλό αφιέρωμα, μετά το θεατρικό δίδυμο, αν και αυτό μάλλον απρόσμενο, καθώς θα περίμενε κανείς στα "δύο λιοντάρια" της "περίφημης" Γενιάς του '30, όπως χαρακτηρίζονται εισαγωγικά οι δύο τιμώμενοι ποιητές, αυτοτελή αφιερώματα. Όμοια με τα αφιερώματα στα λοιπά ποιητικά "λιοντάρια" ή και λιονταράκια, που προηγήθηκαν στη σειρά των Τετραδίων. Διπλό, αποφασίστηκε, για να τιμηθούν "συγκριτικά και μαζί αντιθετικά" η "απολλώνια" λυρική ιδιοσυγκρασία του Ελύτη και η "διονυσιακή" του Ρίτσου. Πάντως, τα κείμενα, πολλά από τα οποία έχουν την έκταση μελετήματος, εστιάζονται ταυτόχρονα και στους δύο ή σε κάποιες περιπτώσεις, σε επιμέρους ποιήματα του ενός και του άλλου, πάντα όμως ζευγαρωτά, σε "παράλληλη ανάγνωσή". Κι αυτό συνιστά την ιδιαιτερότητα των αφιερωμάτων. Μόνο ένα κείμενο, του Δ. Κ. Μαγκλιβέρα, αναφέρεται αποκλειστικά στον ένα εκ των δύο, τον Ελύτη.

Ο Κ. Βάσσης προτείνει την έννοια του "αντιπαράλληλου", καθώς "οι δύο ποιητές, χωρίς να έχουν παράλληλη κατεύθυνση, σχηματίζουν ίσα ποιητικά μεγέθη μόνον όταν τέμνονται από την Ελλάδα". Τον προβληματισμό του για την κάθε άλλο παρά παράλληλη πορεία των δύο σχεδόν ομήλικων ποιητών (1909, ο Ρίτσος, 1911, ο Ελύτης) εκφράζει και ο Σ. Ι. Καργάκος. Ιδιαίτερα, σχετικά με την περιπέτεια του βίου τους, παρατηρεί πως ο Ελύτης φαίνεται να δέχεται τη ζωή ως θωπεία, ενώ, αντίθετα, ο Ρίτσος, σαν βαθιά γρατζουνιά. Γενικότερα, είναι προφανές πως τους γράφοντες τους συναρπάζει ο Ελύτης και ο ποιότης του. Α.χ., η Λένα Παπαδόμοιλοι πως διαβάλλοντας Ρίτσο δεν ένοιωσε το βαθύ τράνταγμα της μεγαλοφυίας παρ' όλης τις κραυγές του συντρόφου Αραγκών. Μάλλον αυτός είναι πάντα ένας από τους κινδύνους της ταυτόχρονης αναφοράς σε δύο συγγραφείς: ο ένας να δείξει χλωμότερος. Εκτίμηση που πρέπει να αποδοθεί μάλλον στους αποδέκτες παρά στους κρινόμενους συγγραφείς. Αν και, εν κατακλείδι, ο Θ. Κουτλής και ο Κ. Ριζάκης, συνομιλώντας, προσπαθούν να εξισορροπήσουν τα πρόσωπα. Τελικά, γεννάται το ερώτημα, αν τα ονόματα των δύο ποιητών στον τίτλο του αφιερώματος τοποθετήθηκαν κατά αλφαβητική σειρά ή μήπως, με βάση τα βραβεία που τους είχαν απονεμηθεί, το Νόμπελ ο πρώτος, το Λένιν ο δεύτερος. Πιθανότερο φαίνεται να υπερίσχυσε η ετυμολογία των συνεργατών.

Πάντως, ο Μ. Γ. Μερακλής συσχετίζει το ζεύγος Ελύτης - Ρίτσος με το προγενέστερο, Σολωμός - Κάλβος. Και καταλήγει το κείμενό του με την παρατήρηση: «Κάποτε είχα εκφράσει τη μεγαγολοκώτατη απορία ή μάλλον καταπληξή μου, που ζώντας ο Σολωμός και ο Κάλβος για πάρα πολλά χρόνια στην ίδια πόλη, την Κέρκυρα, δεν είχαν συναντηθεί ούτε μια φορά. Συναντήθηκαν ποτέ ο Οδυσσέας Ελύτης με τον Γιάννη Ρίτσο; Αν όχι (τουλάχιστον όπως εννοώ εγώ τη συνάντηση), είναι και πάλι τόσο κρίμα! Θα είχαν πολλά να πουν, γιατί ουσιαστικά πράγματα τους ενώσαν, παρά τα όσα τους χώριζαν.»

M. Θ.

«Βάσσα» του Μαξίμ Γκόρκι

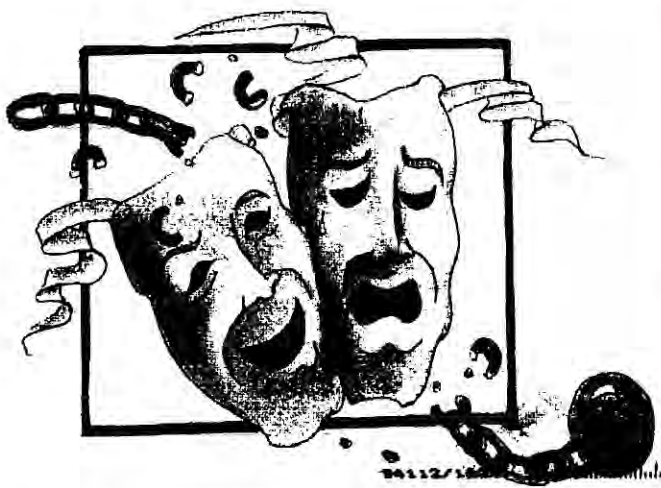
Στο θέατρο «Φούρνος»

Το Ρώσικο θέατρο αποτελεί έναν από τους πηλώνες του παγκόσμιου θεάτρου, με περιεχόμενο - ανατομία στις προσωπικές, κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις των ανθρώπων. Ο Μαξίμ Γκόρκι, ένας από τους σημαντικότερους εκφραστές του, έγραψε την «Βάσσα» (έργο που παίζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα) στα 1910, μια ταραγμένη εποχή μεταξής της αποτυχημένης επαναστάσεως του 1905 και της Οκτωβριανής επανάστασης του 1917. Με όχημα τις ανελέητες σχέσεις σε μια πλούσια οικονομία της Ρώσικης επαρχίας όπου κυριαρχεί μια απολυταρχική μένα, η Βάσσα, ο συγγραφέας ανατέμνει την τρέχουσα κοινωνική πραγματικότητα μιας εξουσίας απάνθρωπης που έχει φθάσει στα όριά της, χωρίς ηθικούς φραγμούς, που ενδιαφέρεται μόνο για την αναπαραγωγή της. Οι ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις είναι κοντά και όλοι τις περιμένουν και συνάμα τις φοβούνται. Η ε-

ξουσία χρησιμοποιεί τα πιο ακραία μέσα για να κρατηθεί: χαφιεδισμός, εκβιασμοί, ισοπέδωση των αντιπάλων και των αδυνάτων, σε μια αδυσώπητη πορεία προς τον απόλυτο έλεγχο που ισοδυναμεί με την ακύρωση και τον θάνατό της. Ο Θεατρικός οργανισμός «Νέος Λόγος» έκανε μια τολμηρή επιλογή. Διαλέξε ένα έργο σκληρό, ανθρώπινο και βαθιά πολιτικό, έξω από τα ήθη της αγοράς που κυριαρχούν στην Θεατρική πίστα και ηγούνται το κινώ σε ένα άνευρο και μονότομο μοντέλο εύπεπτων επιλογών. Το αποτέλεσμα είναι μια παράσταση άμεση και λειτουργική, που συνδυάζει το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα με μια γροθιά στο στομάχι του θεατή. Σης καλύτερες, δραματουργικά, στιγμές της υφίστανται οι επερχόμενες πολιτικές εξελίξεις και υψώνονται οι ανελέητες διαπραγματικές και κοινωνικές σχέσεις. Λίγα λόγια και πολλά εννοούνται κι ο καθένας προσμετρά και καλλιεργεί τις συμμαχίες και την εξουσία που διαθέτει. Οι κάπως υπερβολικές, σε κάποια σημεία,

δραματικές εξάρσεις δεν επηρεάζουν σημαντικά τη ροή της παράστασης. Ο σκηνοθέτης Φώτης Μακρής κατάφερε να αποδώσει το ιδεολογικό βάρος του έργου και να αποσπάσει σημαντικές ερμηνείες από όλους τους ηθοποιούς του. Η Αλίκη Αλεξανδράκη, ο Θανάσης Λλευράς, ο Μέλτης Γεωργιάδης, η Μυρτώ Καμινάκη, η Στέλλα Κρούσια, ο Διονύσης Μανουσιάκης, ο Θανάσης Μαργαρίτης, η Θάλεια Ματίνα, η Αθηνά Μπερέκου και η Ιωάννα Σεμπεκόλο απέδωσαν μια σπουδαία δουλειά συνολικά με διακριτό το εκφραστικό στίγμα του καθενός. Ιδιαίτερα μνεία πρέπει να γίνει και για το πρόγραμμα της παράστασης. Πολλή καλή αισθητική, ολόκληρο το κείμενο του έργου, σημαντικά ιστορικά στοιχεία με κείμενα και φωτογραφίες της εποχής και, το πιο πρωτότυπο, φωτογραφικά δραματοποιημένα ατμάς από όλα τα πρόσωπα του έργου. Η παράσταση συνεχίζεται από 14 έως 25 Απριλίου.

Πάνος Δημητρώδης

KAMPANIA ANTI-2004

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ - ΑΠΟΦΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

e-mail: info@anti2004.net - www.anti2004.net

«Ολυμπιακή» επέκταση της Σούδας;

Η «ασφαλής» διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων έχει αναδειχθεί σε κεντρικό άξονα, γύρω από τον οποίο κινούνται πλέον όλες οι επιλογές του κυρίαρχου μπλοκ εξουσίας. Έτσι, μετά το χτύπημα της 11 Μαρτίου στη Μαδρίτη και το αίτημα της κυβέρνησης Καραμανλή προς το ΝΑΤΟ για την από εθέρης, θαλάσσης και αέρος εμπλοκή του στην «ασφαλεία» των Ολυμπιακών Αγώνων, εμφανίστηκε στο προσκήνιο το «αίτημα» των ΗΠΑ για ουσιαστική επέκταση της βάσης της Σούδας, στα Χανιά. Σύμφωνα με την εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα», μέχρι τις 7 Απριλίου, η ελληνική κυβέρνηση θα έπρεπε να είχε απαντήσει στις ΗΠΑ αν συμφωνεί στην κατασκευή - εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων - ενός υπερσύγχρονου Κέντρου Ασφάλειας και Επιχειρήσεων στη ναυτική και αεροπορική βάση της Σούδας, με αντάλλαγμα, δωρεάν εκατομμυρίων δολαρίων στην Ελλάδα. Ειδικότερα, οι Αμερικανοί προειδοποιούσαν ότι θα παρεχωρήσουν το ποσό αυτό σε άλλη χώρα - πιθανότητα την Τουρκία - για την κατασκευή του Κέντρου. Η «δωρεά» αυτή έχει υποβληθεί και στην προηγούμενη κυβέρνηση, η οποία λόγω της προεκλογικής περιόδου είχε αναβάλει τη λήψη απόφασης.

Έντονες υπήρξαν οι αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας. Ο δήμαρχος Ακρωτηρίου δήλωσε ότι «... αυτή η μεθοδευση, αυτή η διαδικασία της δήθεν βοήθειας προς τη χώρα μας και της δήθεν προσπάθειας των Ολυμπιακών Αγώνων, έχουν στόχο την επέκταση των βάσεων στον τόπο μας, για να υπάρξει μεγαλύτερη κυριαρχία στην ευρύτερη περιοχή...» Ο γραμματέας της Ν. Ε. Χανίων του ΚΚΕ δήλωσε ότι «... η Ολυμπιάδα έχει παραδοθεί στα χέρια του ΝΑΤΟ. Δηλαδή έβαλαν το λύκο να φάει τα πρόβατα...» Ακόμα το μέλος της Επιτροπής κατά των βάσεων Νεκτάριος Κοκολαντινάκης τόνισε ότι: «... Η βάση της Σούδας είναι απαίτηση των Χανιωτών και όλου του ελληνικού λαού να κλείσει και όχι να επεκταθεί. Η παραπέρα εμπλοκή της χώρας μας στα τρομοκρατικά-μπερδοκρατικά σχέδια των Αμερικάνων είναι επικίνδυνη. Ο λαός μας δεν πρέπει να ανησυχεί με πρόσημα την Ολυμπιάδα το λύκο να φάει τα πρόβατα...»

Πάνος Τσάτσικας

Νάξος: Παρέμβαση ενάντια στην Ολυμπιακή φλόγα

Σε μια σειρά πόλεις της Ελλάδας, αρχίζουν να εκδηλώνονται αντιδράσεις ενάντια στους Ολυμπιακούς Αγώνες και στις επιπτώσεις τους. Στη Νάξο με αφορμή την τελετή αφής της Ολυμπιακής φλόγας στη Ολυμπία, κυκλοφόρησε στις 25 Μαρτίου ανακοίνωση με την υπογραφή «Ναξιακή Επιτροπή Ενάντια στην Ολυμπιάδα» με τίτλο «Να μην περάσει η Ολυμπιακή φλόγα από την Νάξο», όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται: «... Την ώρα που ο συμφετός παρασιτικός και διεφθαρμένος ξεπεσμένων αριστοκρατών διαχειρίζονται τρισεκατομμύρια, τα οποία καρπώνονται οι μεγάλες κατασκευαστικές και οι πολυεθνικές, τις οικονομικές συνέπειες της διοργάνωσης θα κληθούν να τις πληρώσουμε εμείς. Οι νεκροί εργάτες και οι εκατοντάδες τραυματίες στα Ολυμπιακά έργα είναι ήδη τα πρώτα θύματα της Ολυμπιάδας, ενώ παράλληλα στο στύχαστρο έχουν μπει απροσδόκητα οι κοινωνικές και πολιτικές αντιτάσεις. Κάτω από τη νέα Μεγάλη Ιδέα που τόσο ουσιαστικά προπαγανδίστηκε από το ελληνικό κράτος, ζούμε μια περίοδο ολυμπιακής τρομοκρατίας, προσκοιλώντας τους παγκόσμιους τρομοκράτες του ΝΑΤΟ να εγκαταστήσουν τα οπικά τους συστήματα, που βέβαια αποδείχθηκαν ανίκανα να προστατέψουν τούς διδύμους πύργους και το αμερικάνικο Πεντάγωνο, ή ακόμα και την Μαδρίτη...»

Επίσης στη Νάξο κολλήθηκε αφίσα της «Αυτόνομης Πρωτοβουλίας Νάξου» με τίτλο: «Ούτε εθελοντής ούτε θεατής στην Ολυμπιάδα τους, η οποία επιπλέον προγραμματίζει διήμερο εκδηλώσεων στα μέσα Μαΐου με την παρακάτω θεματολογία:

- Ολυμπιακά έργα - κερδή για τις πολυεθνικές και τις κατασκευαστικές, αβάσταχτο κόστος για την κοινωνία.
- Η εντατικοποίηση των εργασιών σχέσεων στα Ολυμπιακά έργα και τα άμεσα αποτελέσματά της (οι νεκροί και οι τραυματίες εργάτες) ενώ μακροπρόθεσμα αποτελούν παρακαταθήκη για το μέλλον.
- Ολυμπιάδα και καταστολή γενικότερα, αλλά ιδιαίτερα στο σημερινό παγκόσμιο τοπίο.

Συνέχεια από τη σελίδα 23

βιβλίου, εξετάζεται το αμφίφυλο ως αν αρχέτυπο, με σημείο αφετηρίας τον μύθο που αφηγείται ο Αριστοφάνης στο «Συμπόσιο» του Πλάτωνα. Έχει πρόσωπα εγκωμιάζουν τον Έρωτα, μόνο όμως ο Αριστοφάνης και ο Σωκράτης αναφέρονται στην νουσταλία για μια «πρωταρχική ενότητα» Μάλλινα, ο Αριστοφάνης, που δέχεται τρία τα γένη των ανθρώπων, περιγράφει το τρίτο, το ανδρόφυλο, το οποίο, όπως λέει, έχει πλέον εκλείψει, με διπλά όλα τα μέλη, να κινείται σαν

τροχός. Από αυτόν τον παράξενο ανδρόφυλο, ως φαίνεται, εμπνεύστηκε ο Φρόνιτ τις θεωρίες του για τον ερωτισμό των δύο φύλων. Σε ένα τελευταίο κεφάλαιο, ο μελετητής αναφέρεται στον εκπερισπασμένο αμφίφυλο, τότε άνδρα και τότε γυναίκα, που βρίσκεται ανάμεσα στους θεούς και τους ανθρώπους ως «ενδιάμεσος», με κατ'εξοχήν παράδειγμα, τον Τειρεσία. Συναφές, το πρόσφατο βιβλίο της Νικόλ Λορώ, «Οι εμπειρίες του

Περί αμφιφυλίας

Τειρεσία. Το θηλυκό στοιχείο και ο άντρας στην αρχαία Ελλάδα» (Πατάκης, 2002). Τέλος, στο θέμα της ορολογίας, τα δάνεια, αμφιφυλόφιλος και αμφιφυλοφιλική, κατ'εξοχήν τον bisexual και bisexuality. πλάστηκαν για να αποδώσουν σύγχρονες καταστάσεις, στο αφορά τους ερωτικούς ρόλους και προσανατολισμούς και ουδόλος, βιολογικές ή και γενετικές παρεμπροπές. Πρώτη μαρτυρία του όρου bisexual στα γαλλικά λεξικά,

το 1826. Ενώ, του αμφίφυλο, κατά τον Στέφανο Κουμανούδη, μόλις το 1890, από τον Σταμάτη Δ. Βάλδη στον «Προμηθέα» του Βάλου, όπου κάνει λόγο για «αμφίφυλα ή ερμαφροδιτικά είδη ζώων». Παρεμπιπτόντως, ο καλός μάς Κουμανούδης δεν συναντά ούτε τον αμφιφυλόφιλο ούτε τον ομοφυλόφιλο. Πάντως, τα λεξικά του Τριανταφυλλίδη και του Μπαμπινιώτη διαφοροποιούνται ως προς τον όρο αμφιφυλοφιλική. Ο

μεν πρώτος δεν τον καταγράφει, περιοριζόμενος στο αμφισεξουαλικός, ως απόδοση του απρhisexual, ενώ ο δεύτερος καταγράφει και τα δύο συνώνυμα, αμφιφυλόφιλος και αμφισεξουαλικός. Όσο για το λεξικό του Δημητράκου, προτείνει το αρσενικόθηλυκο. Όπως κι αν αποδοθούν οι λέξεις, ο Μπρισόν πιστεύει πως οι μύθοι περί την αμφιφυλία κούβαλουν σοφία γρήγορη στο παρόν με «προεκτάσεις στο μέλλον ή και στο υπερπέραν».

Μ. Θεοδοσοπούλου